

ADVIES
VAN 26 JANUARI 2022
OVER DE STARTNOTA GEWESTELIJK RUP
HERINRICHTING KNOOPPUNT VIERARMEN
OP DE R0 OOST

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	2
III.	AFSTEMMING	2
IV.	PLANDOELSTELLINGEN	3
V.	RUIMTEBESLAG	5
VI.	ALTERNATIEVENONDERZOEK	5
VII.	RUIMTELIJKE HERBESTEMMINGEN	6
VIII.	IMPACT OP NATUUR, MILIEU, LANDBOUW EN LANDSCHAP	6

I. SITUERING

1. Op 8 oktober 2021 keurde de Vlaamse Regering de startnota voor het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Vierarmen op de Ring rond Brussel (R0)' goed.¹ SARO ontving op 12 november 2021 een adviesvraag van het departement Omgeving over deze startnota. De startnota werd door het departement Omgeving voor de raadsleden toegelicht op de SARO werkgroep van 1 december 2021.

Met voorliggend advies, goedgekeurd door de raad op 26 januari 2022, komt de raad zo snel als mogelijk tegemoet aan de adviestermijn van zestig dagen.

2. Het plan beoogt de ruimtelijke herinrichting van het verkeersknooppunt 'Vierarmen' op het oostelijke deel van de Ring rond Brussel in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

De startnota formuleert één hoofdplandoelstelling, namelijk de optimalisatie van het bestaande knooppunt Vierarmen. Deze wordt verder verfijnd in twee sub-plandoelstellingen: a) het verbeteren van de mobiliteitsnetwerken (voor fietsers en voetgangers, openbaar vervoer en auto- en vrachtverkeer) en b) het verbeteren van de algemene leefomgevingskwaliteit rond de infrastructuur.²

3. Het geplande gewestelijk RUP kadert in de ruimtelijke herinrichting van het oostelijke deel van de Ring rond Brussel (R0) binnen het programma 'Werken aan de Ring'. Dat programma beoogt om de globale multimodale bereikbaarheid en leefomgevingskwaliteit in de regio rond Brussel en de Vlaamse Rand te verbeteren en tegelijkertijd de verkeersveiligheid en doorstroming op de R0 te verhogen.³

De herinrichting van het oostelijke deel van de Ring rond Brussel behelst -naast tal van kleinere projecten (quick-wins) - de ruimtelijke herinrichting van de vier grote knooppunten van de R0 Oost: Vierarmen, Leonard, Groenendaal en Jezus-Eik. De startnota verduidelijkt dat deze knooppunten de voorbije twee jaar met een frisse blik werden bekeken. Daarbij werd de streefbeeldstudie van AWW uit 2005-2006 geactualiseerd en ingezet op verder ontwerp onderzoek en het aftoetsen van mogelijkheden door middel van overleg en participatie. Het resultaat is het projectboek R0-Oost dat een totaalvisie geeft op de vier grote knooppunten en talrijke kleine projecten. Voor de realisatie van de streefbeelden voor de vier grote knopen werden gelijktijdig vier afzonderlijke geïntegreerde planprocessen opgestart, die zoveel als mogelijk parallel naast elkaar zullen lopen.⁴

4. SARO werd door het departement Omgeving om advies gevraagd over de vier startnota's voor de herinrichting van de grote knooppunten op de R0-Oost en formuleerde bij elk van deze dossiers een strategisch advies.⁵

¹ <https://omgeving.vlaanderen.be/grups/knooppuntenr0oost>

² Startnota, pag. 18

³ Startnota, pag. 8

⁴ Startnota, pag. 9-10

⁵ Alle SARO-adviezen zijn raadpleegbaar op <https://sarovlaanderen.be/>

II. ALGEMENE BEOORDELING

5. SARO wenst volgende strategische aandachtspunten te formuleren bij voorliggende startnota bij het gewestelijk RUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Vierarmen op de Ring rond Brussel (R0)':
 - a. De raad vraagt aandacht voor het groter geheel van ruimtelijke planningsprocessen en -projecten waar het voorliggend gewestelijk RUP onderdeel van uitmaakt. Specifiek vraagt SARO aandacht voor de interferentie van het gewestelijk RUP met de quick-wins die in het Projectboek R0 Oost zijn geselecteerd. Verder acht de raad een gedegen afstemming met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest absoluut noodzakelijk (deel III).
 - b. De raad ondersteunt de globale doelstellingen van het voorliggend gewestelijk RUP. De raad erkent de plandoelstellingen op het vlak van duurzame mobiliteit en vindt het positief dat het gewestelijk RUP ook inzet op het herstel, de versterking en de ontsnippering van het ecologisch en recreatief netwerk rond de knooppunten (deel IV).
 - c. De raad ondersteunt het uitgangspunt van het voorliggend gewestelijk RUP om te streven naar een zo min mogelijk bijkomend ruimtebeslag en geen netto toename van verharding in het plangebied (deel V).
 - d. De raad stelt vast dat voor voorliggend gewestelijk RUP geen locatiealternatieven werden uitgewerkt. De raad ondersteunt de voorgestelde inrichtingsinitiatieven (deel VI).
 - e. De raad ondersteunt de aangekondigde herbestemmingen in functie van de infrastructurele ingrepen, maar vraagt verduidelijking bij de herbestemmingen in het kader van open ruimte (deel VII).
 - f. De raad vraagt aandacht voor de impact op milieu, natuur, landbouw en landschap van het geplande gewestelijk RUP en wijst op het belang van een volwaardige integratie van de effectbeoordelingen in het voorliggend ruimtelijk planproces (deel VIII).

III. AFSTEMMING

6. Afstemming Vlaams Gewest. De raad vraagt aandacht voor het groter geheel van ruimtelijke planningsprocessen en -projecten binnen het programma 'Werken aan de Ring' en de 'Herinrichting van de R0 Oost', waar de geplande gewestelijke RUPs onderdeel van uitmaken.⁶ De startnota wijst terecht op de noodzaak tot het bewaken van de gezamenlijke toekomstvisie over deze vier grote knooppunten van R0 oost.⁷

Specifiek vraagt de raad aandacht voor de interferentie met de kleinere projecten - quick-wins - die in het Projectboek R0 Oost zijn geselecteerd. De startnota verduidelijkt dat het merendeel van deze kleinere projecten vergund kan worden op basis van geldende plannen en regelgeving en geen onderdeel uitmaken van het voorliggende geïntegreerde planningsproces. Een aantal quick-wins hebben echter wel nood aan een bestemmingswijziging en zullen derhalve in het planningsproces worden opgenomen.⁸ De raad meent dat de startnota onvoldoende duidelijkheid schept over welke quick-wins aanleiding geven tot een bestemmingswijziging (via het geplande gewestelijke RUP) en in welke mate en hoe de quick-wins interfereren met het geplande gewestelijke RUP.

De startnota van het voorliggende gewestelijk RUP Vierarmen verduidelijkt dat het tracé van het

⁶ GRUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Vierarmen op de Ring rond Brussel (R0)', GRUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Leonard op de Ring rond Brussel (R0)', GRUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Jezus-Eik op de Ring rond Brussel (R0)' en GRUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)'

⁷ Startnota, pag. 10

⁸ Startnota, pag. 10

Ringfietspad en dat van de 'fietsnelweg F29' het knooppunt Vierarmen kruisen.⁹ Beide fietsnelwegen worden geselecteerd als 'quick-win'.¹⁰

De startnota vermeldt dat er voor het knooppunt Vierarmen wordt gestreefd naar het realiseren van een veilige en vlotte noord-zuid fietsverbinding als deel van de beoogde ringverbinding, en fietsnelweg F29.¹¹ In het onderdeel 'Visie' in de startnota wordt de ringverbinding evenwel niet (expliciet) vermeld; het veilig inrichten van de fietsoversteek van de F29 en het kwalitatief vervolledigen van de F29 over de Tervurenlaan worden wel vermeld als deelprojecten van de visie op het knooppunt.¹²

7. Afstemming Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voorliggend gewestelijk RUP heeft betrekking op een bestaand knooppunt (inclusief de afslagen) die de R0/E411 verbindt met het Vlaams en Brussels wegennet. Uit de scoping in de startnota blijkt bovendien dat voorliggend gewestelijk RUP (net zoals de geplande gewestelijke RUPs voor de drie andere knooppunten) vrijwel zeker significante effecten zal hebben op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.¹³

De raad wijst daarnaast ook op diverse lopende planprocessen en gewenste ontwikkelingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waaronder de beleidsdoelstellingen in het kader van 'Good Move Brussel' en het 'Gewestelijk plan voor Duurzame Ontwikkeling', dat onder andere beoogt om de autosnelwegen tegen 2030 om te vormen tot stadsboulevard en multimodale mobiliteitscorridors.

De voorliggende startnota verduidelijkt dat het plangebied Vierarmen beperkt zal blijven tot het Vlaams grondgebied, maar dat de volledige voorgenomen optimalisatie van het betreffende knooppunt wordt gezien als een totaalproject dat ook ingrepen vergt op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor het grensoverschrijdend totaalproject wordt gesproken van 'het projectgebied'.¹⁴

De raad merkt op dat een groot deel van de Tervurenlaan ten westen van het knooppunt Vierarmen gelegen is op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en dat de in de startnota opgenomen inrichtingsalternatieven voor Vierarmen Zuid alle betrekking hebben op zowel het Vlaams als Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De startnota vermeldt dat - voor het deel waar op projectniveau werken zullen moeten plaatsvinden en dat is gelegen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - overleg wordt gevoerd met de bevoegde overheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.¹⁵ De startnota verduidelijkt evenwel niet hoe dit overleg wordt georganiseerd en wat de stand van zaken ervan is.

Omwille van bovenstaande redenen acht de raad een gedegen afstemming met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest absoluut noodzakelijk. De raad vraagt te verduidelijken hoe het nodige overleg met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt georganiseerd, en op welke punten akkoord van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet worden bekomen.

IV. PLANDOELSTELLINGEN

8. Globale plandoelstellingen. De raad ondersteunt de globale doelstellingen van het voorliggend gewestelijk RUP die focussen op het verbeteren van een diversiteit aan mobiliteitsnetwerken (voetgangers- en fietsers, openbaar vervoer, auto- en vrachtverkeer) en een verbeterde leefomgevingskwaliteit van zowel de bebouwde- als open ruimte in de omgeving rond het

⁹ Startnota, pag. 102

¹⁰ <https://www.werkenaanordering.be/nl/ring-oost2>

¹¹ Startnota, pag. 18

¹² Startnota, pag. 21

¹³ Startnota, pag. 55

¹⁴ Startnota, pag. 43

¹⁵ Startnota, pag. 28

knooppunt.

9. Duurzame mobiliteit. Voorliggend gewestelijk RUP wil inzetten op een hogere fijnmazigheid en directheid voor duurzame modi zoals openbaar vervoer, fiets- en voetgangersverkeer om aldus een volwaardig alternatief te vormen voor het auto- en vrachtverkeer.¹⁶

De raad merkt op dat de vier geïntegreerde planprocessen voor de herinrichting van de vier knooppunten van de R0 Oost effectief zouden moeten bijdragen tot de beoogde mobiliteitsverschuiving.¹⁷ De betreffende startnota's formuleren op dat vlak evenwel geen concreet ambitieniveau, waardoor het onduidelijk is wat de impact van de geplande gewestelijke RUPs op de beoogde modal shift zal zijn. De raad vraagt hierover duidelijkheid, onder andere in het kader van het in opmaak zijnde regionale mobiliteitsplan voor de vervoerregio Leuven.¹⁸

De raad vindt het positief dat het voorliggend gewestelijk RUP op het vlak van multimodaliteit voorziet om de fietssnelweg F29 te vervullen en ervoor te zorgen dat het knooppunt niet langer een obstakel vormt voor fietsverkeer van en naar Brussel.¹⁹ Voor het knooppunt Vierarmen wordt tevens gestreefd naar het realiseren van een veilige en vlotte noord-zuid fietsverbinding als deel van de beoogde ringverbinding. Een belangrijke doelstelling is de optimalisatie in het kader van een vlot interregionaal openbaar vervoer, gericht op een betere doorstroming en vlottere opstapmogelijkheden.²⁰

10. Ecologische ontsnippering. De startnota wijst terecht op de uitdaging van de ligging van het knooppunt Vierarmen ten opzichte van het Zoniënwoud (zie ook verder deel VIII).²¹ De raad erkent dat er bij de realisatie van de R0 weinig aandacht werd besteed aan de ruimtelijke, functionele en ecologische relaties tussen de beide zijden van de Ring en de knooppunten op de R0 Oost vandaag een sterke barrière vormen voor de ecologische samenhang van het gebied.²² De raad vindt het dan ook positief dat de vier geplande gewestelijke RUPs - vanuit de plandoelstelling om de algemene leefomgevingskwaliteit rond de infrastructuur te verbeteren - willen inzetten op het herstel, de versterking en ontsnippering van het groenblauw netwerk.²³

De startnota formuleert concrete maatregelen om de ecologische samenhang in de omgeving van het kruispunt te versterken en meldt (in het onderdeel 'Visie') dat wordt beoogd om het knooppunt compacter in te richten zodat de groene ruimte rond het knooppunt ontsnipperd kan worden en kansen ontstaan voor ontharding.

Het geplande gewestelijk RUP voorziet vooral ontsnipperingsmaatregelen in het zuidelijk deel van het knooppunt. De raad vindt het positief dat deze ontsnipperingsmaatregelen op het niveau van de inrichtingsalternatieven in de startnota worden onderzocht. Zo stelt de startnota: *'In de verschillende alternatieven wordt gestreefd naar een bundeling van de verkeersinfrastructuur voor gemotoriseerd- en fietsverkeer, zodat de samenhang tussen de bosfragmenten en het Zoniënwoud versterkt wordt'*.²⁴

11. Recreatieve ontsnippering. De bestaande wegeis vormt een barrière voor het recreatieve netwerk van het Zoniënwoud.²⁵ De raad vindt het positief dat de vier geplande gewestelijke RUPs

¹⁶ Startnota, pag. 18

¹⁷ Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 formuleert de ambitie om te streven naar een ambitieuze modal shift: *'Het aandeel duurzame modi (te voet, per (e-)step, (e-) fiets of speedpedelec, eigen of via deelsystemen, en met collectief vervoer of taxi moet voor heel Vlaanderen toenemen tot minstens 40%. Ook de vervoerregio's krijgen deze doelstelling inzake ambitieuze modal shift. (...) Het netwerk bestaande uit fietsvoorzieningen, collectief vervoer en mobipunten moet de ambitie van de modal shift bewerkstelligen'*.

¹⁸ Startnota, pag. 83

¹⁹ Startnota, pag. 21

²⁰ Startnota, pag. 18

²¹ Startnota, pag. 17

²² Startnota, pag. 2

²³ Startnota, pag. 19

²⁴ Startnota, pag. 21-22

²⁵ Startnota, pag. 2

de mogelijkheden voor zachte recreatie willen uitbreiden en versterken.²⁶ De raad merkt op dat de streefbeeldstudie R0 Oost (2005-2006) een geïntegreerde aanpak van het recreatieve en ecologische netwerk voorop stelt.²⁷ De raad vraagt om in de geplande gewestelijke RUPs ook maximaal een geïntegreerde aanpak van beide netwerken te hanteren.

Het voorliggend gewestelijk RUP gaat voor het knooppunt Vierarmen op dat vlak uit van een goede bereikbaarheid van de onthaalpoorten tot het Zoniënwoud met het openbaar vervoer en de fiets. De startnota meldt daarnaast dat er bij de optimalisatie van het knooppunt voldoende aandacht moet gaan naar het ontsnipperen van het zacht recreatief netwerk.²⁸

V. RUIMTEBESLAG

12. Ruimtebeslag. De startnota vermeldt in de toelichting bij de plandoelstellingen: *‘Daarnaast wordt gestreefd naar een zo min mogelijk bijkomend ruimtebeslag en geen netto toename van verharding in het gebied’*.²⁹ De toelichting bij de sub-plandoelstelling inzake het verbeteren van de algemene leefomgevingskwaliteit verduidelijkt dat het voorliggend gewestelijk RUP het direct ruimtebeslag ten behoeve van infrastructuur en de optimalisatie van het knooppunt wil beperken (ook de werfzones) en dat overbodige verhardingen zullen worden uitgebroken (ontharding).³⁰

De raad ondersteunt dit uitgangspunt van voorliggend gewestelijk RUP. De raad verwijst in die zin naar de doelstellingen van de Strategische Visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de ambitie van de Vlaamse Regering (zoals opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024) om volop in te zetten op het realiseren van een ruimtelijke omslag waarbij een beter evenwicht wordt nagestreefd tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het beschermen van de open ruimte. Het bijkomend gemiddeld dagelijks ruimtebeslag moet tegen 2025 worden verminderd tot 3 ha en tegen 2040 tot 0 ha.³¹

De raad vraagt aandacht voor de effectieve realisatie van deze plandoelstelling in voorliggend gewestelijk RUP. Het is evident dat de goede doorstroming hierbij te allen tijde wordt bewaakt. De raad stelt vast dat het voorliggend gewestelijk RUP voor het knooppunt Vierarmen op dat vlak voorziet om het knooppunt compacter in te richten door de verkeersinfrastructuur voor gemotoriseerd- en fietsverkeer te bundelen, waardoor groene ruimte ontsnipperd zou kunnen worden en er kansen ontstaan voor ontharding.³²

VI. ALTERNATIEVENONDERZOEK

13. Alternatievenonderzoek. De startnota formuleert geen locatiealternatieven en argumenteert dat er voor dit knooppunt geen andere locatie mogelijk is dan de huidige, bestaande locatie: *‘Het knooppunt is gelegen op een bestaande hoofdweg (R0) en maakt daarom deel uit van een groter mobiliteitssysteem. Gezien de ligging in ruime omgeving met kwetsbare natuur- en erfgoedwaarden, is verplaatsing van het knooppunt als geheel niet wenselijk. Er wordt volop ingezet op de optimalisatie van de bestaande infrastructuur, overeenkomstig de hoofdplandoelstelling.’*³³ De raad merkt op dat enkel voor het geplande gewestelijk RUP Jezus-Eik in de betreffende startnota locatiealternatieven voor het knooppunt zijn uitgewerkt.

Voor het knooppunt Vierarmen worden in de startnota wel inrichtingsalternatieven weerhouden

²⁶ Startnota, pag. 19

²⁷ Startnota, pag. 99

²⁸ Startnota, pag. 19-20

²⁹ Startnota, pag. 19

³⁰ Startnota, pag. 19

³¹ <https://omgeving.vlaanderen.be/beleidsplan-ruimte-vlaanderen>

³² Startnota, pag. 21

³³ Startnota, pag. 23

voor respectievelijk het noordelijk en zuidelijk deel van het knooppunt. De startnota verduidelijkt dat deze allemaal met elkaar gecombineerd kunnen worden.³⁴ Het betreft drie inrichtingsalternatieven voor Vierarmen noord en vier inrichtingsalternatieven voor Vierarmen zuid.³⁵

14. Kaartmateriaal. De raad merkt algemeen op dat het kaartmateriaal van de alternatieven in de startnota's eerder vaag is. De raad stelt vast dat het projectboek R0 Oost duidelijker kaart- en beeldmateriaal bevat op basis waarvan beter inzicht kan worden verkregen in de beoogde ingrepen en het verloop van de verschillende tracés voor voetgangers- en fietsers, openbaar vervoer en auto- en vrachtverkeer.

VII. RUIMTELIJKE HERBESTEMMINGEN

15. Herbestemmingen i.f.v. infrastructuur. De startnota verduidelijkt dat het voorliggend gewestelijk RUP bestemmingswijzigingen zal realiseren die nodig zijn voor de optimalisatie van het knooppunt. Volgens de startnota worden bestemmingswijzigingen overwogen in functie van de optimalisatie van de weginfrastructuur en eventuele overdrukken; de landschappelijke en functionele inpassing van weginfrastructuur, buffergebied en zones voor waterbeheer. Er kunnen ook symbolische aanduidingen in overdruk worden voorzien in functie van het verminderen van de barrièrewerking en de multimodale bereikbaarheid.³⁶ De raad kan deze aangekondigde herbestemmingen in functie van de infrastructurele ingrepen ondersteunen.

16. Herbestemmingen i.f.v. open ruimte. De raad stelt vast dat de startnota ook bestemmingswijzigingen aankondigt naar bosgebied, natuurgebied, gemengd openruimtegebied en agrarisch gebied. De startnota stelt: *'Deze bestemmingswijzigingen zijn enerzijds nodig in functie van het verhogen van de leefomgevingskwaliteit van de woon- en werkomgevingen en anderzijds ter versterking van het ecologisch kerngebied van het Zoniënwoud ter vermindering van de versnipperende werking van de harde infrastructuren. Het kan hierbij gaan om buffer (geluid, water...), park/bos/..., of ter compensatie.'*³⁷

De raad heeft nog heel wat vragen bij deze herbestemmingen in het kader van open ruimte. Zo stelt de raad vast dat het realiseren van bosversterking en -verbindingen als plandoelstelling is opgenomen in de voorliggende startnota; zonder dat evenwel zoekzones in functie van deze plandoelstelling worden aangeduid. Enkel in de startnota's van het gewestelijk RUP Groenendaal en het gewestelijk RUP Jezus-Eik worden zoekzones voor de beoogde bosuitbreiding vastgelegd.³⁸

De startnota geeft ook geen verdere duiding bij de andere beoogde open ruimtebestemmingen. De raad vraagt de aangekondigde herbestemmingen in het kader van open ruimte te verduidelijken.

VIII. IMPACT OP NATUUR, MILIEU, LANDBOUW EN LANDSCHAP

17. Milieu-impact. De raad vraagt aandacht voor de impact op milieu, natuur, landbouw en landschap van het voorliggend gewestelijk RUP en wijst op het belang van een volwaardige integratie van de effectbeoordelingen in het voorliggende ruimtelijke planproces. Het geïntegreerd planningsproces van elk gepland gewestelijk RUP – met inbegrip van de plan-MER inclusief passende beoordeling en in het geval van het geplande GRUP Groenendaal verscherpte natuurtoets - zal verdere duidelijkheid moeten verschaffen over de juiste impact van de voorliggende planinitiatieven alsook over de noodzakelijke milderende en compenserende maatregelen.

³⁴ Startnota, pag. 23

³⁵ Startnota, pag. 24-26

³⁶ Startnota, pag. 22

³⁷ Startnota, pag. 22

³⁸ Startnota, pag. 19

Volledigheidshalve wijst de raad ook op de recente ontwikkelingen inzake de stikstofproblematiek. Het is evident dat het stikstofdebat en de ontwikkelingen daaromtrent moeten worden meegenomen bij de verdere invulling van voorliggend ruimtelijke planproces.

18. Natuur en biodiversiteit. Inzake natuur en biodiversiteit wijst de raad op de ligging van de knooppunten in het Zoniënwood waaraan een hoge biologische en faunistische waarde wordt toegekend, en in/nabij de SBZ-H-gebieden 'Zoniënwood' (Vlaanderen), 'Zoniënwood met bosrand en aangrenzende bosgebieden' (Brussels grondgebied) en in het geval van het geplande gewestelijk RUP Groenendaal 'Vallés de l'Argentine et de la Lasne' (Wallonië).³⁹

De ruime omgeving van dit geplande gewestelijk RUP omvat zowel Habitatrictlijngebieden op Vlaams en Brussels grondgebied, als VEN- en BEN-gebied.⁴⁰

De raad wees eerder in zijn advies (zie deel VII) al op de onduidelijkheden met betrekking tot de beoogde openruimteherbestemmingen in functie van het verhogen van de leefomgevingskwaliteit van de woon- en werkomgevingen en ter versterking van het ecologisch kerngebied van het Zoniënwood ter vermindering van de versnipperende werking van de harde infrastructuur.

19. Landschap, onroerend erfgoed en archeologie. De impact van het geplande gewestelijk RUP op landschap, onroerend erfgoed en archeologie vormt ook een belangrijk aandachtspunt. Het Zoniënwood is binnen de ruime omgeving van de geplande RUPs - zowel op Vlaams als het Brussels grondgebied - beschermd als cultuurhistorisch landschap. Vijf zones van het Zoniënwood (met een totale oppervlakte van 260 ha over de gewestgrenzen heen) zijn bovendien door de Unesco erkend zijn als Werelderfgoedgebieden.⁴¹

De raad stelt vast dat in het vooronderzoek waarin de netwerk- en cumulatieve effecten van de herinrichting van de vier knooppunten van de RO Oost werden bestudeerd (voor wat betreft de disciplines landschap, onroerend erfgoed en archeologie) enkel de versnippering/barrièrewerking van Unesco-werelderfgoed werd onderzocht.⁴² De raad vindt dit een tekortkoming van dit vooronderzoek. De raad stelt vast dat de voorliggende startnota's van de geplande gewestelijke RUPs terecht niet alleen de effecten onderzoeken op het niveau van Unesco-werelderfgoed, maar ook de impact van de geplande gewestelijke RUPs op de erfgoedwaarden op Vlaams en lokaal niveau.

20. Landbouw. De raad wijst ook op de mogelijke impact op landbouw. De raad wees eerder in dit advies (zie deel VII) al op de onduidelijkheden met betrekking tot de beoogde openruimteherbestemmingen.

De raad acht een landbouwimpactstudie (LIS) raadzaam in geval er agrarisch (herbevestigd) gebied zou herbestemd worden naar bosgebied, dit om de impact op landbouw in kaart te brengen.

³⁹ Startnota, pag. 38 en 76

⁴⁰ Startnota, pag. 37

⁴¹ Startnota, pag. 41

⁴² Startnota, pag. 11